Przesyłka opłacona ryczałtem

Nr. 63(70) Vilnius, trečiadienis, 1929 m. gruodžio mėn. 11 d. II metai.

VILNIAUS RYTOJUS

Lietuvių visuomenės, politikos ir literatūros iliustruotas laikraštis.

Išeina trečiadieniais ir šeštadieniais.

REDAKCIJA ir ADMINISTRACIJA: Šv. Jono g-vė Nr. 8—1. Redakcija priima nuo 10 iki 12 val. Administracija priima 9—2 val. po pietų.

REDAKCIJA straipsnius ir korespondencijas taiso ir trumpina savo nuožiūra. Nespausdintas korespondencijas ir smulkesnius straipsnius naikina. Rankraščių savo lėšomis negrąžina.

PRENUMERATA: Metams — 4 auks., pusei metų — 2 auks. 3 mėn. — 1 auksinas. Atskiro numerio kaina 10 skat. Užsienyje metams 1 doleris. Užsisakyti galima mažiau kaip 3 mėnesiams.

LIETUVIAI IR „LITVINAI“.

Jau daug kartų kalbėta mūsų laikraštyje apie lietuvių kalbą. Ir tas klausimas niekuomet nėra mums svetimas. Esame su savo kalba dideliais ryšiais sujungti. Dar labai daug metų praeis, bet tie ryšiai nenutruks. Yra tai šventi, Dievo duoti privalumai. Kol laikysimės savo brangios kalbos, tol gerbs mūsų tautą ir kiekvieną atskirą lietuvį mūsų kaimynai. Kas savo gimtosios kalbos negerbia ir jos nesilaiko, tas pats savęs negerbia ir pagarbos nėra vertas.

Didžiausią tą mūsų tautos turtą — kalbą — išlaikė iki paskutinių dienų prasti žmonės — sodiečiai. Jie tuo pačiu išlaikė ir mūsų garbę: sodiečių širdys nors prastos, bet užtat kilnios. Seniau mūsų bajorai ir miestiečiai nemokėjo savo kalbos vertinti ir iki šios dienos vos maža jų dalis išlaikė savo lietuviškumą. Visi kiti užmiršo, išsižadėjo savo kalbos; praradus kalbą, prarado ir tautybę. Pasiliko pas juos tik prie lietuviško krašto prisirišimas; nėra ko ir stebėtis, nes toji šventa žemelė pasiliko ta pati ir jiems, kaip motyna. Tik retkarčiais vienas kitas tokių paklydėlių, atsiminęs praeitį, pasisako lietuviu esąs.

Tuomet atkreipkime domę į tokius ir prisižiūrėkime jų darbams. Jei jų tarpe pastebėsime tokių, kurie tikrai susirūpinę mūsų likimu, tikrai prisideda prie mūsų darbu, kartu su mumis mūsų džiaugsmais džiaugiasi, kartu su mumis mūsų nelaimėm s sielojasi, — tokiems ištieskime ranką, tokius priglauskime prie savęs, nekreipkime domės, kad jie dar nemoka mūsų kalbos. Jie yra tikri mūsų broliai, netrukus visai grįš prie mūsų ir dar uoliau darbuosis mūsų naudai.

Tačiau pasitaiko ir visai kitokios rūšies paklydėlių, kurie kūnu ir siela yra prisiplakę prie svetimos tautos, nors gerai žino, kuo buvo jų prabočiai. Šie sielos gilumoje mūsų neapkenčia, mus niekina; jie del mūsų pasisekimų liūdi, del mūsų nelaimių džiaugiasi. Jie savo tarpe niekuomet nepasisako lietuviais esą, bet nepasidrovi pasivadinti „litvinu“, jei jie tiki, kad tai išeis mūsų nenaudai. Tokių Vilniaus krašte turime nemaža. Jautrūs jie yra ir greita pasirodo, jei paliečiamas Vilniaus krašto likimas. Jie tuomet ir Varšuvos seime ir Ženevoje ir dar kur kitur šaukia, kad esą tikri Lietuvos paveldėtojai, tikri „litvinai“, ir tai mums kenkia; jie apie tai gerai nusimano ir tyčia — kenkia. Kas nežino tikros šio krašto padėties, kas neskiria lietuvio nuo „litvino“, tas tik stebisi, kodel pačių lietuvių tarpe tokie priešingumai.

Tokios rūšies paklydėliai („litvinai“) yra mums galutinai mirę. Bet mirę ne taip, kaip visi miršta ir po mirties nieko bloga nedaro. Su jais atsitiko tai, ko niekas nesitiki: jie kenkia pasilikusiems broliams. Apie tai sakykime atvirai visiems ir jiems patiems, nors jie vadintųs mūsų „broliais“.

Tų „brolių litvinų“ pasisaugokime.

— Lietuvoje šiais metais pastebimas didelis pareikalavimas šerų ir ašutų; jų daugiausia išvežama Prancūzijon, kiek mažiau Vokietijon ir nežymi dalis Belgijon ir Čekoslovakijon.

Į SKAITYTOJUS.

„Vilniaus Rytojus“, norėdamas pažymėti Vytauto Didžiojo 1930 metus, **yra išleidęs mėnesinį nuplėšiamąjį kalendorių** su Vytauto Didžiojo atvaizdu. Šis kalendorius bus išdalintas nemokamai visiems „Vilniaus Rytojaus“ skaitytojams šiais metais, arba ateinančiais metais sausio mėn. pradžioje. Kas nori gauti šį priedą, tepasiskubina atsiųsti pinigus už „Vilniaus Rytojų“ 1930 metams.

Kalendoriuje kiekvienas ras įdomių pasiskaitymų apie Vytauto Didžiojo gyvenimą.

Visgi įspėjame, kad šis nuplėšiamasis kalendorius nepavaduoja anksčiau išleisto „Vilniaus Kalendoriaus“.

„VILN. RYT.“ REDAKCIJA ir ADMINISTRACIJA.

Varšuvos Seimas.

Seimas, pasilsėjęs 30 dienų, susirinko vėl gruodžio mėn. 5 d. Visi laukė tos dienos, nes tikėjosi svarbių įvykių. Tuo tarpu pirmoji diena praejo visai ramiai. Jau anksčiau buvo žinoma, kad vyriausybės šalininkai bebekai įneš Seiman pasiūlymą pareikšti maršalui Dašinskiui nepasitikėjimą; bet juos aplenkė komunistai. Bebekams nepatogu eiti iš vien su komunistais ir jie nuo savo sumanymo atsisakė; pasiūlė tik išrinkti komisiją, kuri ištirtų lapkričio 30 d. įvykius. Buvo žinoma, kad opozicija pasiūlys Seimui pareikšti nepasitikėjimą vyriausybei.

Pirmą posėdį atidarė p. Dašinskis. Kalbėjo ilgai finansų ministeris p. Matuševskis. Jojo kalbos, kaip rašo laikraščiai, visi atstovai klausė atsidėję. Bet vos pabaigė, visi opozicijos atstovai pradėjo kibti prie jojo ir visos vyriausybės. Jau iš ją kalbų galima buvo numanyti, kad seimas savo nusistatymo nepakeis. Kitą dieną (gruodžio 6 d.) ėjo tie patys ginčai ir toliau. Seimas komunistų pasiūlymą atmetė ir p. Dašinskis liko seimo maršalu. Užtat opozicijos pasiūlymas—pareikšti vyriausybei nepasitikėjimą buvo priimtas žymia balsų dauguma (246 prieš 120). Vyriausybė tuojau apleido seimo rūmus ir atsistatydino. Spėjama, kad naujos vyriausybės sudarymas bus atiduotas generolui Sosnkovskiui; jei ir šiai vyriausybei seimas pareikštų nepasitikėjimą, tai seimas bus paleistas. Reikia pasakyti, kad seimui lengva nuversti kiekvieną vyriausybę, bet sudaryti tokią, kuri įtiktų jam, labai sunku: seimo sudėtis labai marga ir partijos nesugeba susikalbėti pozityviam darbui. Iš to, kas dabar įvyko, negalima spręsti, kad seimas jau yra paėmęs viršų.

Lietuvos užsienių politikos keliai.

„Lietuvos Aidas“ (Nr. 277) kalbėdamas apie Lietuvos užsienių politiką prieš 1927.XII-17 d. ir dabar, rašo:

„Svetimų šalių atstovybių skaičius padidėjo. Kai kurios šalys vietoj paprastų atstovų paskyrė įgaliotus ministerius. Ne tik nenutraukta jau buvusieji santykiai, bet sudaryta nemaža naujų. Per tą laiką pasirašyta nemaža įvairių sutarčių su kitomis valstybėmis.

Taigi, kalbėti, kad šiandien Lietuva esanti izoliuota, kad ji šiandie turinti mažiau santykių, negu anksčiau, būtų neigti aiškiausius faktus.

Žinoma, visiems neįtiksi. Ypač neįtiksi, jei saugosi ir energingai ginsi savo teises. Šiandien labai madoj pacifizmas. Pasaulis, nuvargęs nuo didžiojo karo ir jo vaisių, yra ištroškęs taikos, ramybės. Pokarinis ekonominis krizis verčia valstybes visą dėmesį kreipti į gamybą ir eksportą. O visa tai reikalauja taikos, pastovumo, ramumo. Tuo tarpu Lietuva pradėjo kelti Vilniaus klausimą. Valstybės ir tautos yra dar labiau egoistinės, negu atskiri asmens. Vieniems reikalinga taika ir ramybė, kitiems susisiekimas. Tad suprantama, kad visiems jiems geriau patiktų, jei Lietuva Vilniaus klausimo visiškai nekeltų arba apsiribotų grynai teoretišku savo pretenzijų reiškimu ir nustatytų su Lenkija visiškai normalius santykius.

Kadangi Lietuva nenori ir negali šito padaryti, tai jai sunku patenkinti tuos kaimynus, ar ir tolimesnes valstybes, kurioms svarbu, kad tarp Lietuvos ir Lenkijos būtų normalūs santykiai.

Jei žiūrėsim atskirų valstybių, tai matysim, jog su anglais kaip buvo taip ir pasiliko geri santykiai. Tiesa, mums būtų malonu, jei Anglija kitų did. valstybių pavyzdžiu atsiųstų reziduojantį Kaune savo ministerį, bet reikia pažymėti, jog tokia padėtis tęsiasi nuo pat pradžios ir Anglija-jokių pakeitimų šiuo atžvilgiu nėra padariusi. Su prancūzija šiandie santykiai dar geresni, negu seniau laikais. Su Italija jie pasidarė visiškai nuoširdūs. Su Vokietija ir Rusija santykiai buvo ir yra visais atžvilgiais geri. Su latviais, estais, suomiais, Skandinavijos valstybėmis santykiai kaip buvo geri, taip ir pasiliko.

O kalbant dėl vidaus padėties, tai visų pirma žiūrima, ar ji yra stipresnė. Imponuoja valstybė ne savo tokiu ar kitokiu rėžimu, bet savo tvarka bei politiniu ir ekonominiu stiprumu ir pastovumu.

Žinoma, viską galima ir reikia tobulinti. Tad ir mūsų užsienių politika, tikimės, bus dar tobulesnė“.

Liaukitės pilti ant malūno vandenį.

Nekartą jau pastebėjome, kad lenkų spauda apie Lietuvą rašo daugiau prasimanymų, negu tiesos, kad visuomet iš adatos priskaldo vežimą. Deja. Tam medžiagos dažniausiai duoda opozicinė spauda Lietuvoje. „Lietuvos Žiniose“ Nr. 276 tilpo žinutė, kad „būriai išalkusių vargiolių kasdien lanko Šančių biednuomenės virtuvę, maldaudami pietų“. Toliau rašoma, kad jų tarpe atsiradusi viena mokytoja. Kaip tą žinutę sutikyti su tuo, kad Kaune nėra visai bedarbių, tiesiog nebejmanoma. Bet tie ponai nežino, kad rašydami šitokius savo siauro partyviško užsispyrimo mažmožėlius pila ant lenkų spaudos malūno vandenį. O lenkų spaudoj tik skaityk. Štai „Gazeta Warsz.“ Nr. 353 stambiom raidėm: „Nędza na Litwie“. Cituoja „Liet. Žinių“ minėtą žinelę ir prideda, kad „minios laiko apsupusios kasdieną labdarybės ir valdžios įstaigas, maldaudamos jas maitinti. Paskutiniu metu tarp skurduolių (nędzarzy) keletas mokytojų, atleistų nuo vietų“. Štai ką padaro lenkų spauda iš mažos žinelės; ji net skelbia, kad „valdžios įstaigos minių apsuptos“.

Iš tiesų, norisi nuoširdžiai paklausti, kada ta vadinamoji opozicinė spauda išlys iš savo partinio kiauto ir liausis pylusi vandenį ant svetimo malūno?

POLITIKOS APŽVALGA.

Rusai bolševikai karo lauke sudavė kiniečiams kelis smūgius ir privertė juos nusileisti. Dabar abi pusės veda derybas ir kiniečiai pasižada išpildyti visus reikalavimus. Dar prieš tai kiniečiai šaukėsi pagalbos, nurodydami, kaip rusai juos skriaudžia. Kai jau prasidėjo derybos, Amerika, Prancūzija ir Anglija kreipėsi į Sovietų vyriausybę, patardamos jai baigti kuo greičiausia nesusipratimus su kiniečiais; ir priminė jai Kelogo paktą. Rusai davė aštrų atsakymą ir padarė labai reikšmingus paaiškinimus prie to pakto. Jie atvirai pasakė, kad Kelogo paktas neįgalioja nei vienos valstybės nei jų grupės saugoti tą paktą ir todel nėra ko juo remtis, jų gi kišimasis gali tik sutrukdyti jau pradėtas derybas. Amerikai dar pridėjo, kad ji ligi šiol nėjo į jokius santykius su Sovietais, o patarimų ir pamokymų nesigaili. Kaip matome, Kelogo paktas, iš kurio tiek daug tikėtasi, gyvenime negali būti pritaikintas.

Amerikos prezidentas Huveris padarė platų pranešimą parlamente (ten jį vadina kongresu) apie tai, kas pereitais metais buvo nuveikta ir kas manoma daryti kitais metais ir netolimoje ateityje. Iš pranešimo sužinojome, kad Amerika pereitais metais su nieku ir niekur nekariavo; dabar su visomis pasaulio valstybėmis palaiko draugingus santykius, Amerika ruošiasi įstoti į tarptautinį tribunolą Haagoje, bet nežada prisidėti prie Tautų Lygos. Huveris tikisi, kad Londono Konferencija, kuri 1930 m. pradžioje spręs nusiginklavimo klausimus, daug prisidės prie visuotinės taikos palaikymo; jo nuomone, nemažai yra prisidėjęs prie taikos palaikymo ir Kelogo paktas. Huveris visai rimtai tvirtina, kad Kelogo paktas galįs panaikinti karus, o tuo tarpu rusų ir kiniečių karas, o juo labiau rusų atsakymas, griauna Huverio tvirtinimus. Jis kartu ir grąsina pasauliui, kad Londono konferencijai nepasisekus Amerika per 6 metus galės išleisti karo laivų statybai apie 12 milijardų dolerių. Reikia neužmiršti, kad Amerika po didžiojo karo kariuomenės reikalams leidžia pinigų tris kartus daugiau, negu prieš tai ir savo kariuomenę padidino beveik trigubai. Pareiškimas, kad ji gali pridėti dar po 2 milijardu kas met, baugina kitų valstybių politikus, ir Huveris, kalbėdamas vargiai eina tiesiu keliu prie visuotinio nusiginklavimo. Jau dabar tenka išgirsti nuomonę, kad Amerika per Londono konferenciją stengsis tik kitas valstybes nuginkluoti. Todel kitų valstybių politikai Huverio pranešimą sutiko šaltai ir teinančiai Londono konferencijai neburia pasisekimo.

Austrijos Vengrijos didžiulė monarchija po karo subyrėjo į visą eilę mažesnių valstybių. Daugiausia pasipelnė Rumunija ir Pietųslavija. Šios dvi valstybės ir Čekoslovakija, prisivengdamos keršto iš Austrijos ir Vengrijos pusės, sudarė sąjungą, Mažąją Antantę vadinamą; prie tos sąjungos norėtų prisidėti ir Lenkija. Taigi sunkiausias likimas po karo ištiko Austriją ir Vengriją. Austrija, apgyventa vien vokiečių, norėtų prisijungti prie Vokietijos („Anschlus“), bet valstybės nugalėtojos neleidžia. Vengrija skaitosi karalyste, bet tos pačios valstybės neleidžia Habsburgams užimti Vengrijos sostą. Taigi šios valstybėlės verčiamos gyventi savarankiai, bet kiekvienas jų žingsnis saugojamas ir varžomas. Dabar jos ieško sau draugų. Palankiausia jiems Italija, kuri lenktyniauja su Prancūzija. Italija norėtų suartinti Austriją ir Vengriją nors ūkiškai, kad jos susistiprėtų ir galėtų atsispirti Mažajai Antantei, ištikimai Prancūzijos talkininkei. Paskutiniu metu, tyliai, be triukšmo, abi valstybėlės ir ieško kelių susiartinimui.

Mokytojo balsas.

Draugės mokytojos, draugai mokytojai! Žiūrint į Rytų Lietuvos visuomenės veikimą, kilo mintis šį tą parašyti, o ypač todel, kad mokytojų balso mūsų spaudoje beveik nesigirdi.

Kiekvienas mūsų, ruošdamasis mokytojauti, svajojo didelius darbus nuveikti. Dar besėdėdami mokyklos suoluose, šale mokslo, galvodavome apie planingą visuomeninį bendrą darbą. Mes jau tuomet sekėme ir teiravomės mokyklų ir mokytojų gyvenimu ir jų darbais. O sekėme todel, kad, tapus mokytoju, greičiau suprastume jojo tikslą ir bendrai galėtumėm to tikslo siekti. Besimokydami matėme tarp Vilniaus krašto lietuvių vienybę. Ar tai buvo visuomenės vadai, ar mokytojai, ar pagalios moksleiviai — visi jautėmės vienos Motynos Tėvynės broliais bei vaikais. Nors būklė buvo skirtinga, bet darbas ėjo viena vaga. Taip buvo prieš pora metų. Šiandiena yra visai kitaip. Mūsų visuomenės viršūnės, kurias mes seniau vadinome vadais nesugyvena geruoju tarp savęs, dalis atskilo, o kartu gali atskilti ir dalis mūsų liaudies mokytojų. Ir prieš pora metų vidujiniame mūsų gyvenime buvo „kairieji“ ir „dešinieji“, bet viešumon niekas to nekeldavo. Iškėlus—pradėta tverti partijos, lietuvių vidujiniame gyvenime pasidarė suirutė (!? Red.) Mūsų vadai, gindami savo partijų reikalus, nukrypo nuo tautinių vėžių. (Tik ne visi. Red.) Jie pradėjo vieni kitus kritikuoti, vaidintis, — ir tuomi trukdo visuomeninį darbą.

Mes draugės ir draugai, jiems galime sušukti: „Gerbiamieji, paklydote! nukrypote iš tiesaus kelio! Klaidžiodami į kairę ir į dešinę, nežengiate pirmyn, bet stovite vietoje arba net traukiatės atgal. Ką gera davė jūsų naujieji dievai? Tą, kad suskaldėte bendras tautines jėgas. Jūs savo partyškumu atšaldėte tik mūsų karštus pasiryžimus... Jūs, gerbiamieji, mokate mus pajuokti, kad mes, girdi, esame apsnūdę, atsilikę, nepažangūs, laikomės kunigų skvernų ir t.t. Gerbiamieji pažangiečiai! pasakykite atvirai, ar toli nužengėte? Mes, mokytojai, kaipo arčiau stovį mūsų tautos pamato, nemėgstame slankioti nei į kairę, nei į dešinę. Mes iškėlę tautinę vėliavą, žengėme ir žengsime tiesiu keliu“.

Turint galvoje, kad mūsų viršūnės yra nuo mūsų nutolusios ne tik mintimis, bet ir barbais (ne visos. Red.), tvarkykimės patys. Mes esame susibūrę į sąjungą. Stabtelėkime ir pažiūrėkime, ką gi ta sąjunga ligi šiol mums davė? Juk mes kas metai apie Kalėdas išrenkame valdybą, kurią įpareigojame rūpintis mūsų reikalais. Ar Mokytojų Sąjunjungos valdyba rūpinasi mūsų likimu? Ar stengiasi išgauti mums lietuvių kalba kursus įgyti kvalifikacijas? Ar klabena valdžios įstaigose del mūsų netvirtinimo? Ar domisi, kad mes turėtume mokyklas, kuriose galėtume ramiai dirbti? Ar paklausė Kuratorijoje, kodel baigę 1927 m. „Ryto“ mokytojų seminariją negauna liūdymų? Apie tokius mūsų valdybos žygius neteko girdėti. Mam rodos, kad sąjungos valdyba šiais klausimais turėtų rūpintis, turėtų užstoti mūsų teises prieš tuos, kurie mus, ypač kaipo lietuvius, skriaudžia. Tačiau mūsų išrinktoji valdyba ne mumis rūpinasi, bet partijomis. Užuot rūpintis mokytojų likimu, kaikurie mūsų valdybos nariai, būdami partyvės „Kultūros“ draugijos valdyboje, važineja į sodžius ir, tverdami „Kultūros“ skyrius ten, kur jau yra įsikūrė Šv. Kazimiero skyriai ir puikiausiai veikia (pv. Gėliūnai), tik skaldo vienybę. Kadangi kaikurie mūsų sąjungos valdybos nariai partyviai yra nusistatę, tat baugu, kad ir mūsų tarpe neatsirastų partijų gangrena. Draugai ir draugės! Artinasi Kalėdos, kuomet be abejo bus šaukiamas visuotinis mokytojų susivažiavimas. Pagalvokime, prisirenkime, atvykime ir sutvarkykime savo centrą...

Ginteisis.

Balsas iš sodžiaus.

Perskaitęs „Viln. Ryt.“ 57 numeryje p. Sodiečio straipsnį *„Seimo rinkimų dar neužmiršta“*, negaliu tylėti, nes mus, mažažemius ūkininkus, pamiršta, lyg jų visai ir nebūtų. P. Sodietis tarp kitko rašo: „Visi taip vadinami poneliai nori, kad viskas būtų kuo pigiausia“. Taigi šioje vietoje sakau: ne tik poneliai, bet ir mes, mažažemiai ūkininkai, prie smėlio gyvendami, norime, kad viskas būtų kuo pigiausia. O tokių Švenčionių apskr. ištisi sodžiai ir nė vieno nerasi, kurs norėtų valgyti brangią duoną. P. Sodiečiui iš tūkstančio tik dešimts tepritars. Mums, vargo žmonėms, nerūpi visa užsienin vežti, bet rūpi, kad kas nors iš užsienio atgabentų.

Tebūna duonelė kuo pigiausia!

M. Ū.

Amerikos laikraščiai.

Jungtinės Amerikos valstybės pralenkė senąjį pasaulį ne tik turtais, technikos stebūklais, bet ir kultūros šarvais— spauda. Dar iki dvidešimtojo amžiaus pradžios Europos spauda ir tiražu ir turiniu stovėjo daug aukščiau už Jungtinių Amerikos valstybių spaudą; ir jei Europa nustojusi pirmenybės turtuose galėjo dar didžiuotis spaudos pirmenybe, tai dabar ir to nebėra. Amerikoj spauda plito ir augo tokiu pat tempu, kaip ir visos kitos amerikoniškos įmonės. Šiandien Amerikos Jungtinėse valstybėse yra per 50.000 laikraščių, jų tarpe apie 8.000 dienraščių „amerikoniško formato“ t. y. beveik kvadratinio metro didumo ir ligi 40 pusl. storumo: į dieną išeina net keletą kartų.

Amerikietis į laikraščius žiūri, kaip į šaltinį, kur galima sužinoti visi naujausieji įvykiai ir kas jam galėtų patarnauti ką nors perkant ar parduodant. Amerikos laikraščiai savo tikslą jau pasiekė, kai jo žinios jau visiems žinomos. Už tai Amerikoj labai nekenčiama pasenėjusių laikraščių. Amerikos laikraščiai dėl to paprastai ir terašo vien tik apie praėjusios dienos įvykius. Visi įvykiai iš viso pasaulio paduodami trumpai ir kiek galima objektyviai.

Amerikos laikraščių dauguma neturi jokio politinio pobūdžio, o tik vien grynai informacinio turinio. Amerikietis gali beveik visus laikraščius skaityti ir niekur neras jokių politiškiems įsitikinimams užgauliojimų.

„New York Times“ kiekvieną kartą pirmame puslapyje spausdina didelėmis raidėmis „Visos naujienos, kurios įvyko prieš pat spausdinimą“. Ši kasdieninė laikraščio reklama, žinoma, hipnotizuoja amerikiečius, kurie kaip tik ir trokšta pačių naujausių žinių. „New York Times“ mylimiausias visų amerikiečių dienraštis. Jį skaito ir multimiljonieriai, inžinieriai, visi mokslininkai ir visi darbininkai. Visiems jis lygiai įdomus ir niekas neranda jame užgauliojimų tiems ar kitiems nusistatymams.

Visuose laikraščiuose aukštai vertinama darbas, savim pasitikėjimas ir pastovumas. Visi feljetonai, eilėraščiai ir kiti straipsniai vaizduoja tik gerus knygų ir sąskaitų vedimus, įgudimą biznio dalykuose, ištesėjimus sunkiuose biznio kriziuose.

Svetimšaiis gali kartais labai apsigauti. Europietis paėmęs į rankas Amerikos laikraštį ieško pirmiausia pirmame puslapy vedamojo. Europoje iš tikrų kiekvienas laikraštis pirmame paslapyje turi vedamuosius, kur paprastai esti įvertinami visi dienos įvykiai ir padaryta atatinkamos išvados: jos gi daugiausia padarytos prisilaikant jau iš anksto numatytų motyvų ar politiškų sumetimų. Visai kitaip yra su Amerikos laikraščiais. Paėmęs Amerikos laikraštį pirmame puslapy nerasi vedamojo, o tik aibes naujausių naujienų. Teks versti dar keletas puslapių, kartais net iki dešimto puslapio ir vis tik naujienos arba labai brangiai apmokėtų reklamų skelbimai. Amerikos laikraščių vedamieji streipsniai spausdinama beveik pačiame laikraščio gale.

Gale reikia dar pridėti, kad Amerikos laikraščiai labai svarbią rolę vaidina kiekvienam pirkėjui ar pardavėjui. Amerikoj niekas nepirks nepažiūrėjęs į reklamą, o kas savo prekes nereklamuos, tas jos negalės ir parduoti. Del to Amerikos laikraščiai paima dideliausias sumas vien už reklamas.

Laikraščių išvaizda taip pat duoda gerą įspūdį: švarus raštas, gražios ir švarios iliustracijos, aukštos rūšies popieris ir visi kiti techniški apdirbimai labai tobuli.

„Rytas“.

Oi liūdna...

Oi liūdna liūdna
Žalioms rūtelėms,
Nes jau atėjo
Rudens dienelės

O po lapeliais
Nyku gulėti
Žiemužės šalčiai
Sunku kentėti.

Rūtelės žalios
Visai nuvyto,
Geltoni lapai
Senai nukrito.

Žiemužės šalčiai
Rūteles šaldo
Geltoni lapai
Prie žemės spaudžia.

Oi liūdna liūdna
Žalioms rūtelėms,
Nes jau atėjo
Žiemos dienelės

1929-XI-18 d. *J. Kuzminas.*

Iš Vatikano.

Dauguma Vatikano valdininkų yra italai. Nėra ko ir stebėtis, nes Vatikanas yra Italijos apsuptas. Tačiau Vatikano valdininkai, turėdami reikalo ilgus amžius su įvairiomis pasaulio tautomis, nėra italais šovinistais. Podraug niekuomet netrūko, kad ir kitų tautų žmonės užimdavo aukščiausias vietas Vatikane. Ir mūsų tautietis kun. Bučys yra Marijonų vienuolių ordeno generolu. Paskutiniu metu Šv. Tėvas sudarė misiją Etijopijai (Afrikoje); šioje misijoje netrūksa prancūzų, amerikiečių, ispanų, kiniečių, italų... Žodžiu, Vatikane sumišę kalbos, tautos, ir net pasaulio dalys. Apaštališkajam Sostui visos tautos lygūs vaikai.

Liuterio ainiai katalikai.

Nesenai mirė Baltimoroje (Amerika) Liuterio tiesioginis ainis; jis buvo katalikas. Jojo sūnus katalikų kunigas, yra benidiktinų ordeno vienuolis. Šis vienuolis, laikydamas mišias už tėvo vėlę, prašė Dievo dovanoti už piktą, kurį yra padaręs Katalikų Bažnyčiai mirusiojo tėvo ir jojo prabotis. Kartu tenka pastebėti, kad Amerikoje šiuo metu yra apie 20 šeimynų, kurios skaito save reformacijos steigimo ainiais; jos visos katalikų tikėjimo.

Bažnyčia požemy.

Iš Norvegijos sostinės Oslo praneša, kad du jauni vyrukai, besidarbuodami laukuose netoli Telemarko užtiko požemy bažnyčią. Atrastoji bažnyčia įtaisyta dideliame urve tarp uolų; greta jos yra mažesnis urvas, kuriame tur būt buvo zokristija. Šioje bažnyčioje buvo laikomos pamaldos dar tuo metu, kuomet Katalikų Bažnyčią persekiojo reformacijos įvedimo Skandinavijoje šalininkai, ir katalikai buvo priversti nuo jų slapstytis.

Apie šią bažnyčią norvegų tarpe užsiliko labai daug gražių padavimų; padavimuose ji minima, kaip Bing-Bango šventykla; amžiams slenkant bažnyčios vieta buvo užmiršta. Dabar ši bažnyčia yra gyvas paminklas, kaip katalikai visais amžiais buvo ir yra ištikimi savo Bažnyčiai.

Ten teisybė, kur galybė.

— Bim bam! bim bam! — aukštame bažnyčios bokšte iškilmingai šaukia tikinčiuosius prie bendros maldos galingas varpo balsas.

Buvo tai vasarą, per atlaidus. Maldingi sodiečiai nuo pat ryto, kaip bitutės į avilį, traukė į bažnyčią. Visais keliais ir keleliais, takais ir takeliais, susipulkavę būriais, vyrai ir moterys, vaikinai ir mergaitės, seni ir jauni, skubinasi prie savo vienintelės paguodos — Bažnyčios. Visa apylinkė marguliavo nuo moterų suknelių ir nuo mergaičių trispalvių kaspinėlių.

Buvo gražus vasaros rytas. Rugiai jau išplaukę, kaip milžiniška jūra, vilnimis bangavo. Nuo mažiausio vėjelio, kaž kaip liūdnai šniokštė, blaškėsi į visas šalis. O pievos, sužydusios įvairiausiomis Lietuvos gėlelėmis, pripildė skaidrią erdvę maloniais kvepalais. Paukšteliai jau nuo pat aušros garbino Viešpatį ir giedojo Jam įvairiausiais balsais himną už Jo taip gražų ir kilnų pasaulį.

Tuo laiku, kada varpas į visas šalis siuntė savo skardų balsą, skelbdamas, kad tuoj prasidėsiančios pamaldos, netoli nuo miestelio išėjo iš miškelio dar viena moterėlė ir, norėdama sau kelią sutrumpinti, pasileido stačiai per dirvoną. Tai buvo garsiausioji parapijos giesmininkė — Marijona.

— Šį kartą gal pavėluosiu, — galvojo jinai.

Bet štai ir šventorius. Pasitaisė drabužius iš įėjo bažnyčion. Mišios jau buvo prasidėjusios. Didžiajame altoriuje, aukštai tarp gėlių buvo išstatytas Švenčiausias Senelis klebonas maldingai laikė mišias, o žmonės, parpuolę ant kelių ir įsižiūrėję į auksinę monstranciją meldėsi. Ir rodėsi nuvargusiems sodiečiams, kad Kristus žengia nuo altoriaus ir, pamatęs juos nusiminusius, šluosto jiems ašaras savo baltąja skraiste ir maloniai glostydamas jų galvas sako: „Eeikite pas mane, kurie esate nuskriausti ir nuvargę, o aš jums palengvinsiu, paguosiu“...

Mišios pasibaigė. Pradėjo ruoštis prie procesijos. Marijona ir kitos giesmininkės pastebėjo, kad bažnyčios viduryj yra kažkoks sąmišis. Tai „Šlekciankos“, atsigabenusios naują vėliavą, nežinoje kur sustoti precesijoje. Joms matomai norėjosi atsistoti tokioje vietoje, kad visi jų vėliavą matytų. Pagaliau susilaikė pirmoje vietoje, tuoj po kryžiaus. Atsistojo ir tik dairosi į visas šalis, ar nemato, ar nežiūri kas į jas. Žmonės išvydę, bažnyčioje naujoves, stebėjosi ir trukčiojo pečiais, nes vėliava buvo pusiau „svietiška“, pusiau bažnytinė. O labiausiai juos stebino parašas, kuris buvo joje padėtas.

Senelis klebonas, paėmęs į rankas Švenčiausį, lipo jau nuo altoriaus ir ėjo po baldakimu. Žmonės sujudo, sukruto su procesija eiti aplink bažnyčią. Kadangi tas sekmadienis buvo skirtas lietuviams, tai maldininkai ir užgiedojo lietuviškai. „Šlekčiankos“ pagautos ūpo, „užsimiršo“ ir pradėjo saviškai. Bažnyčioje pasidarė didžiausias triukšmas. Šveicoras, tvarkos dabotojas, buože pagrąsė, kad nutiltų tvarkos ardytojos. Bet kur tau! Jos dar labiau pradėjo spiegti. Klebonas celebrantas su Švenčiausiu rankose tuojau pasuko prie altoriaus. Tuomet pribėgusi prie „šlekciankų“ Marijona ėmė jas gėdinti; neatsiliko ir kiti žmonės. Pamačiusios, kad prieš visus nepapūs, metė vėliavą ir rėkdamos nubėgo šauktis pagalbos...

* * *

Daug buvo suimta. Visus juos nugabeno į L. Ten prasidėjo tardymas. Daugiausia vargo buvo su Marijona. Mat, ji kitaip nemokėjo kalbėti, tik lietuviškai, reikėjo kviesti vertėjas.

— Kodel bažnyčioje giedi lietuviškai? — paklausė jos tardytojas.

— Kodel tamsta giedi bažnyčioje saviškai? — atsakė Marijona į klausimą, klausimu.

— Aš? Aš galiu ir man niekas nieko negali padaryti!

— Ir aš galiu ir man niekas nieko nepadarys! — ramiai atsakė Marijona..

— Nepadarys? O kai padėsiu kalėjiman!

— Kalėjimo ir ubago lazdos gali kiekvienas paragauti...

— Tai tu pirma paragausi...

Ir uždarė Marijoną kalėjiman. Kalėjimas buvo biaurus. Langai užkalti geležinėmis krotomis, viename kampe gulėjo pamesta virkščių sauja ir daugiau nieko. Stogas kiauras, langų stiklai išdaužyti. Pro langų plyšius vėjas švilpė, pro stogo skyles lietus varvėjo...

Marijona dieną naktį giedojo šventas giesmes. O tardytojo butas buvo čia pat, prie kalėjimo. Marijonos giesmės drumstė tardytojo ramybę ir jis uždraudė jai giedoti. Tuomet Marijona pradėjo balsiai kalbėti poterius ir visokias maldeles. Ir tai nepatiko ir tai jai buvo užginta...

Išbuvo Marijona kalėjime ištisą mėnesį. Užėjo kartą kalėjimo sargas ir įsakė rengtis namo. Greit sugriebusi savo skarą ir šiaip daiktelius išbėgo oran. Čia rado savo brolį, kuris, sumokėjęs už ją kauciją, atvažiavo jos pasiimti. Marijona iš džiaugsmo net pravirko...

Po valandėlės jau abu važiavo keleliu per mišką; ji pasakojo broliui apie savo vargus kalėjime.

— Aš pasiduosiu jiems, kai ant mano kapo sužaliuos velėna!“ — baigė ji savo pasakojimą.

J. K—tis.

Sveikatos kampelis.

Peršalimas.

Dažnai atsitinka, kad iš priežasties staigesnės ir nenumatomos oro atmainos, ar tai atvirame ore, ar kambaryje, dirbant, ar poilsio metu, mūsų kūnas gerokai atvėsta ir persišaldo. Iš esmės rečiau tas atsitinka dėl paties šalčio veikimo, *dažniau gi peršalama po didesnio kūno įšilimo*. Taigi peršalame paprastai po sunkaus darbo ar pasivaikščiojimo, kai sukaitęs ir įšilęs kūnas neatvėsta pamažu, bet staiga. Tuo lengviau šitame atvejy persišaldoma, kuo neramesnis bus oras (vėjas, pertraukimas) ir kuo greitesnis odos garavimas. Be to, reiktų čia pažymėti ir tai, kad nors ir maža kūno dalis peršals, vienok atjaus tai visas kūnas, peršalimo gi pasėkos gali pasireikšti visai kitoje kūno dalyje. Ir taip, pv. kojų peršalimas gali iššaukti nosies slogą, pilvo skaudėjimą, skystus vidurius ir kt.

Iš peršalimo esama įvairių ligų: nosies sloga, pilvo, žarnų, šlapumo, pūslės, plaučių, ryklės, atsižiūrint koks pas duotąjį asmenį organų labiau yra linkęs peršalti. Šias slogas lydi paprastai didesnis ar mažesnis karštis.

Proga peršalimui gali pasitaikyti labai lengvai. Pv. pakūlus sušilusiam išeiti iš klojimo į vėją, arba, norint greičiau atvėsti, atsigeriama vandens, — ir jau galima peršalti. Tas pats reiktų pasakyti apie sėdėjimą ar gulėjimą, ypač po sunkaus darbo, mažiau ar daugiau drėgnoje žemėje. Gulėti po atviru dangumi ant žemės dargi vasarą yra nesveika, nes kūnas poilsio metu ore labai greit atvėsta. Galima taip pat persišaldyti lietaus sulytam besilsint. Bet dažniausiai peršala asmenys, nepratę prie įvairių oro atmainų. Ir taip, ar tai silpni vaikai, ar namie labai šiltai laikomi ir retai laukan išleidžiami, arba senesni asmens, dėl šiokių priežasčių priversti daugiau laiko praleisti kambaryje, — yra jautrūs temperatūros atmainos ir labai linkę peršalti. Tokie asmens turi grūdintis, priprasti prie įvairių oro atmainų, tapti atsparesniais. Plovimas viso kūno šaltu vandenimi, gimnastika, atatinkami rūbai (nei peršilti, nei peršalti — vilnoniai), pasivaikščiojimai atvirame ore, — visa tai, protingai taikoma gali padaryti labai daug.

Silpnesnieji asmens, ligoti, reumatikai turi šiltai dėvėti. Geriausiai vilnoniai rūbai. Su vilnonėmis kojinėmis jie neturėtų persiskirti nei žiemą nei vasarą. *Vilnonės kojinės žiemą patariama nešioti visiems.*

P. K—vičius.

Nepr. Lietuvoj, kita šioje pusėj. Čia yra 19 ūkininkų. Gyventojai visi lietuviai, tik vienas kitas jau darosi išgama teršdamas visą sodžių. Negražu, kaip ir mergaitės bėgioja į stražnicas darydamos sau gėdą. Geriau lankytųsi Šv. Kazim. Dr-jos susirinkimuose.

Mozūras.

ŪKIO SKYRIUS.

Apie kuilį (tekį).

Geros kiaulės ūkininkui duos visuomet gražaus pelno, tuo tarpu kaip blogos kiaulės netik, kad neduos jokio pelno, bet užės visus gyvulius ir net patį ūkininką. Todel jeigu ūkininkas laiko kiaulių, tai turi pasirūpinti, kad tos kiaulės būtų geros.

Gera kiaule skaitome tą kiaulę, kuri greit užauga ir gerai išnaudoja pašarą, kitaip sakant, kuri mažiau brangiųjų pašarų suėdus, greičiau nutunka.

Tokių kiaulių pas mus kaip tik ir nėra. Mūsų kiaulės labai daug suėda ir vis tiek gerai nesiduoda nupenėti. O tai yra todel, kad mūsų kiaulės visiškai išsigimusios ir maža kuo skiriasi nuo laukinių šernų.

Išsigimė pas mus kiaulės del įvairių priežasčių, kurių svarbiausios yra šios. Kiaulės pas mus labai blogai prižiūrimos ir šeriamos, todel jei jos kada nors ir turėjo geras ypatybes, tai tos jų ypatybės jau senai išnyko. Ypač čia daug reikšmės turi augančių paršelių prižiūrėjimas ir šėrimas, nes nuo to pareina būsimųjų kiaulių gerumas. Jei jie atatinkamai prižiūrimi ir šeriami, tai iš tokių gali išaugti geros kiaulės. Bet jei auginant paršelius prižiūrime blogai, tai tada kad jie ir geriausi būtų iš mažens, tai užaugę jau bus niekam tikę, nes visos jų gerosios ypatybės, kurias jie turėjo iš prigimimo, išnyksta ir iš jų nė ženklo nepalieka.

Blogos kiaulės pas mus dar todel, kad mes visai nepaisome veislinių gyvulių. Parinkti veislei geresnį gyvulį pas mus niekam ir į galvą nepareina. Priešingai, kadangi geresnis gyvulys lengviau parduoti, tai veislei dažniausiai palieka pačius blogiausius. Gi blogi tėvai nekuomet negali duoti gerų vaikų, nes tėvų blogos ypatybės persiduoda ir vaikams. Taip dalykams esant, mūsų kiaulės kaskart vis blogėja ir blogėja. Pamažu priėjome prie to, kad namines mūsų kiaules sunku atskirti nuo šernų.

Mūsų kiaulės labai pamažu auga, o dar labiau tunka. Jei ūkininkas apskaitliuotų, kiek tokia penimė kiaulė suėda, tai aiškiai pamatytų, kad jos penėjimas visiškai neapsimoka. Bat panašiu įvertinimu mūsų ūkininkai nenori sau laužyti galvos, nes brangiųjų pašarų neperka, tai ir nedasipratėja, kad tokių kiaulių penėjimas yra visiškai neracijonalus. O penėti juk vis tiek reikia, nes viena duona ir šutintom bulvėmis negyvensi.

Iš to, kas viršuj pasakyta, išeina, kad jei norime, kad mūsų kiaulės būtų geros ir, kad jų laikymas pilnai apsimokėtų, tai turime:

1. Parinkti veislei tiktai sveikus ir gerus gyvulius.
2. Gerai prižiūrėti ir atatinkamai šerti augančius paršus.

Jei veislei parinksime gerus gyvulius, tai nėra jokios abėjonės, kad ir paršai bus. Bendrai, veislei visuomet turi būti parenkami geresni gyvuliai ir tai ne tik kiaulės, bet ir kiti gyvuliai. Tiktai su kitais gyvuliais daug yra sunkiau, nes ne visuomet bus iš ko parinkti ir pasekmių teks laukti daug ilgiau, todel daugelis ūkininkų, nesulaukę greitu laiku žymių permainų, neišlaikys ir nuprivedę dalyko iki galo, vėl grįž prie senojo gyvulių auklėjimo būdo.

Su kiaulėmis yra kur kas lengviau, nes viena parinkti geras veislei kiaules nesudarys ūkininkui tiek sunkenybių, kaip sakysime, galvijai ar arkliai, o antra — gerų pasekmių neteks ilgai laukti.

Norint turėti geras kiaules, reikia veislei pataikinti ne tik gera kiaulė, bet ir kuilys, nes abu tėvai turi čia vienodos reikšmės, kadangi gerosios ir blogosios jų ypatybės persiduoda paršeliams lygiai. Todel jeigu mes parinksime veislei tiktai gerą kiaulę, o visai nebosime kuilio, tai iš mūsų darbo nieko neišeis. Čia turi būti į abu kreipiama lygiai domė.

Dabar tiktai kyla klausimas, kaip prie to prieiti? Aš manyčiau, kad vien atatinkamu sunku čia bus kas nors padaryti, juo labiau, kad mūsų kiaulės visai išsigimusios ir gerųjų savybių pas jas beveik nepaliko. Šiuo atveju pas mus daug blogiau, negu kituose kraštuose, nes geros veislinės medžiagos beveik visai neturime. Jei mes šią ydą norėtume pašalinti vien parinkimu, tai labai ilgai tektų eiti prie tikslo, o tuo tarpu turėtume daugybę nuostolių.

Todel manau, kad daug racijonaliau bus čia imties kryžiavimo su kurią nors atatinkama kilniąją kiaulių veisle. Tuo keliu daug greičiau prieisime prie tikslo ir mažiau nuostolių turėsime.

Dabar tiktai kyla klausimas, kurios veislės imties ir kokiu būdu tai įvykintį? Praktika sako, kad geriausia tam tikslui tik anglų jorkširai, kurie kaip tik turi visas gerųjų kiaulių ypatybes: greit auga, gerai tunka, gerai išnaudoja pašarą ir ir skanią duoda mėsa. Tiesa, šios kiaulės reikalauja geresnės priežiūros, bet be geros priežiūros jokios kiaulės neduos apčiuopiamos naudos.

Taigi, kas nori turėti geras kiaules, kurių laikymas apsimokėtų, tai visų pirmiausia turi parinkti veislei gerą kiaulę ir gerą kuilį, nes, kaip jau sakiau, abu jie turi lygias įtakos į paršelius. Aš sakyčiau, kad čia net svarbiau geras kuilys, negu kiaulė. Mat, veislei ir pamus pareina kur geriausią kiaulę, bet visiškai nepaiso kuilio ir leidžia kiaules dažniausia kokiu neužaugusiu paršu. Pasekmės to ėsti blogos, nes paprastai gauname blogus paršus. Geras ir sveikas rasinis kuilys yra butinai ūkininkui reikalingas ir į jį turime daugiausia kreipti domės. Atsiminkime, kad kuilys, apvaisindamas ligi 100 kiaulių į metus, duos ligi 2400 paršelių, kurie paveldės jo gerąsias arba blogąsias ypatybes. Tat jeigu leisime kiaules kuiliu, kuris bus blogos sudėties, tai yra, kuris turės siaurą krūtinės ląstą, ilgas kojas, didelę galvą ir ilgą šnipą, tai ir paršeliai gali tai paveldėti.

Norint turėti gerus paršus, turime parinkti savo kiaulėms tokį kuilį, kuris būtų sveikas, pilnai užaugęs ir ne per jaunas, tai yra neperjaunesnis kaip 12 mėnesių.

Kuiliui galima skirti metams kokia 50 kiaulių, o jei juo leidžiame visas sodžiaus kiaules, lapkričio ir gruodžio mėnesyje, o paskui gegužės ir birželio mėnesyje, tai paskiriame tiktai po 25 kiaules. Tas laikas krėkintis kiaulėms yra tinkamiausias, nes tada turime paršelius anksti pavasary ir anksti rudenyje ir nesiparšuoja kiaulės žiemos metu. Žiemos paršai mūsų tvartuose paprastai sunkiai peržiemuoja.

Kuilį vienam sodžiuje turime laikyti ilgiausia 2 metu, o paskui reikia jį, paleisti į kitą sodžių. Bendrai, 5 metų kuilys geriausia jau penėti, nes kuilio mėsa eitri ir neskani, o senų kuilių mėsa beveik visai netinka valgymui.

Negalima kuiliu leisti dviejų kiaulių tą pačią dieną, nes tada pirmoji kiaulė pasikrėkins, o antrąją reikės išnaujo leisti prie kuilio.

Geras kuilys privalo turėti šias žymes: platų kaklą, vidutinį lengvai slenktą šnipą, mėsingus žandus, galva jujungta su liemeniu stora kaklu, sprandas storas, pasturgalis ilgas ir lygus, kojos vidutinės su plačiomis šlaunimis (kumpiais), plačiai išstatytos, pilvas ne nudribęs, bet taip pat ne įtrauktas. Norint nusipirkti gerą kuilį, geriausia pasitarti su artimiausiu agronomu, kuris duos visus reikalingus nurodymus, kur tokį kuilį pigiausia kaina gauti.

Tiesa, pavieniems ūkininkams geras veislinis kuilys sunku bus įsigyti, bet užtat lengva tai gali padaryti ūkio rateliai. Įsigiję tokį kuilį, visi galėtų juo bendrai naudotis. Be to, galėtų įsigyti turtingesnieji ūkininkai, o paskui už leidimą kiaulių imti atatinkamą užmokesnį, taip kad užmokėti pinigai sugrįžtų.

Jei tokį kuilį kas įsigijo, tai turi jį atatinkamai prižiūrėti, tai yra neprivalo laikyti tamsiam tvarte. Geriausia kuomet vasaros metu tokį kuilį laikyti tam tyčia užtvertame garde, o žiemą kas dieną turi būti išleidžiamas į lauką pasivaikščioti, nes tat labai geros daro įtakos į jo raumenis ir bendrai į sveikatą. Reikia taip pat kreipti domė į tokio kuilio šėrimą. Jeigu kas dieną juo leidžiame kiaules, tai tada turi duoti jam gerą ir stiprą pašarą, tai yra avižų arba kurių kitų grūdų, nes be to kiaulių jis gerai nepakrėkins ir nuolat jas išnaujo reikės leisti prie kuilio.

V. D'

KORESPONDENCIJOS.

Viln.-Trakų apskr

Mištūnai, Valkinykų vals. Didelian mūsų sodžiun (64 ūkininkai) pareina tik 6 egz. „Vilniaus Rytojaus" ir 5 „Jaunimo Draugo". Be to gauname iš Amerikos „Keleivį", „Saulę" ir „Darbininką". Vietinis Šv. Kazim. Dr-jos skyrius turi savo knygynėlį, kuriame yra apie 150 knygų. Jomis jaunimas naudojasi. Vargas tik su mokykla. Savos neturime, o svetimoj vaikai mokos jau 5 metai ir nieko beveik neišmoko. *S. B.*

Žiūrai, Varėnos vals. Vietinis Šv. Kazimiero Draugijos skyrius, prie kurio priklauso Bižų ir Trakiškių jaunimas, nutarė įsigyti lietuvišką Šv. Kazimiero bažnytinę vėliavą ir jau ima ruoštis prie Vytauto Didžiojo mirties sukaktuvių minėjimo. *J. S. Bijūnėlis.*

Švenčionių apskr.

Šakališkė, Kaltinėnų vals. Uždarius „Ryto" mokyklą, tėvai ilgai klabeno reikalaudami ją atidaryti. Nedaug trukus mokyklai koncesiją davė, bet mokytojo nepatvirtino. Užtat atsiuntė lenkų mokytoją, kuri susyk sakėsi esanti lietuvė, bet vėliau griežtai pareiškė, kad „tu Polska, nie Litwa" ir vaikus moko vien lenkiškai. Pav. visi vaikai net ir pirmamečiai turi mokėti atmintinai „Kto ty jesteś". Bet tėvai nenusimena. Savo vaikelius nors namie moko lietuviškai. *Jureivis.*

Motiejūnai, Kaltinėnų vals. Mūsų sodžiaus jaunimas Šv. Kazim. draugijos skyriaus pirmininko rūpesniu nutarė kitais metais minint Vytauto Didžiojo mirties sukaktuves pastatyti gražų, lietuviško styliaus kryžių. Tam tikslui pavesta rūpintis pirm. Resteniui, S. Meidūnui ir K. Meidūnui. Be to nutarta daugiau užsiprenumeruoti laikraščių. *J.*

Činčikai, Švenčionių vals. Pas mus senos bėdos. Antri metai veikia lenkiška mokykla. Iš rudens tėvai neleido jon savo vaikų laukdami „Ryto" mokyklos. Jai pradėjus veikti, viso sodžiaus vaikai nuėjo savon mokyklon, o lenkiškoj beliko vos keli (kiek? *Red.*). Dabar beveik visi tėvai gavo pabaudų po 10 zlotų už tai, kad neleido prieš tai vaikų lenkiškon mokyklon. *X.*

Kulniškė, Švenčionių vals. XI.25 d. Kulniškės jaunimas padedant lietuvių mokytojai p. E. Steckaitei surengė vakarą. Scena buvo gražiai tautiškai įrengta. Vaidino „Neatmezgamas mazgas". Vakarui pasibaigus sugiedota Tautos himnas. Bendrai, paskutiniais metais Kulniškės jaunimas padarė didelį žingsnį pirmyn. *Varpelis.*

Bernotai, Melagėnų vals. Sekmadienį XII.1 d. vakarą įėjęs Ks. Aleksionkai sodžiun, o jo žmonai į tvartus galvijų apžiūrėti, bute pasiliko dvi mergaitės: viena 10 metų, kita 6 metų. Tuo tarpu triobon įėjo juoda kepure, su kailiniais ir uždengtu veidu nepažįstamas žmogus. Jis pagriebęs pinigus išbėgo pro duris. Pinigų buvo 1716 auksinų, 30 rublių aukso ir aukso žiedas. Pakėlus triukšmą ir pakvietus policiją, prasidėjo tardymas. Vaikai pasisakę pažinę kaimyną L. Petrulėną. Policija atvedusi jį ir parodžiusi vaikams. Jaunesnioji mergaitė pasakė, kad tas pats paėmęs pinigus. Po ilgo tardymo prisipažino ir atnešė pavogtus pinigus. *Lyšiukas.*

Braslavės apskr.

Vydžiai. Vydžių parapija yra mišri: gana daug yra lietuvių, nors kai kurie jau nustojo vartoti savo prigimtą kalbą ir gaudosi svetimos. Bažnyčioje lietuviai turi šventadieniais tik Evangeliją, o kartą per metus t. y. per Rožančiavos atlaidus ir pamokslą. Ir čia lietuviai ne be skriaudos: štai dabartinis mūsų kamendorius skaito lietuviams Evangeliją iškraipydamas žodžius ir nepasako Evangelijos nei įžangos nei pabaigos. Sekmadienį, rugsėjo 29 neesant namie klebonui kamendorius visai neskaitė lietuviams Evangelijos.

Per Rožančiavą Vydžiuose būna dideli atlaidai — keturdešimtė. Šiemet sekmadienį, spalių 6 d. buvo pirma atlaidų diena. Šitą dieną iš aplinkinių parapijų, kaip ir visuomet, suvažiavo daugybė lietuvių. Džiaugėmės, kad ir mes išgirsime pamokslą savo prigimta kalba, bet lietuviško pamokslo nebuvo. Mūsų klebonas pareiškė iš sakyklos, kad lietuviška pamokslas bus tik pirmadienį ir antradienį, bet per šitas dienas maža kam teko būti bažnyčioje. *R.*

Opsos padangė. Prašvito ir mūsų padangėj. Daugelio sodžių gyventojai jau pradeda susiprasti. Pav., Zabarnykuose yra Ūkio Ratelis ir lietuviška „Ryto" mokykla. Petkūniškė, Balusiškė, Kumpiniai, Ažugiris (Zalesie), Naujasalis, Damošiai ir Kupčiaiai kurie dar neužmelduoti pas starostą, už tai negalėjo jų aplankyti prelegentas Stanelis, kuris čia skaitė paskaitas.

Parajus Samanėnas.

Gardino apskr.

Marcinkonys. Sukruto ir mūsų jaunimas. Šio mėn. 1 d. įvyko Šv. Kazim. Dr-jos skyriaus narių susirinkimas, kuriame buvo svarstyta, kaip kitais metais minėti Vytauto jubiliejų. Tuo tarpu dar nieko nenutarta, bet tikimės, kad ir mes neatsiliksim nuo kitų. Paskaičius p. Averkai Šv. Kazimiero Draugijos atsišaukimą del Vytauto sukaktuvių, prabilo p. Puočiauskas ragindamas jaunimą mesti blogus papročius. Po to nutarta sausio 5 d. surengti viešą vakarą.

Dilgėlė

Mardasavas, Marcinkonių vals. Mardasavo sodžius stovi demarkacinėj linijoj abipus Nemuno. Viena dalis randasi

Nepriklausomoj Lietuvoj.

Komisija rašybai sutvarkyti.

Gruodžio 1 d. pradėjo dirbti komisija mūsų kalbos rašybai sutvarkyti. Komisija dirba švietimo ministerijos patariama ir ministerijų atstovams dalyvaujant. Komisijos sudėtis yra tokia: prof Jablonskis, prof. Balčikonis, p-nia S. Čiurlioniene, prof. Mikolaitis, docentas Skardžius, p. A. Kasakaitis, p. Kuzmickis, p. Talmantas ir p. Žiugžda. Be to, komisiija nutarė kreiptis į švietimo ministeriją, kad į komisiją būtų pakviesti dar kai kurie kiti kalbininkai ir pedagogai.

Pabaltės miestų konferencija Liepojoj.

Šio mėn. 6 d. Liepojoj (Latvija) buvo sukviesta Lietuvos, Latvijos ir Estijos miestų atstovų konferencija. Lietuvą atstovavo Kauno miesto burmistras p. Vileišis ir Šiaulių miesto burmistras p. Sondeckis.

Paminėjo bolševikų nužudytus lietuvius kariškius Sibire.

1919 metais gruodžio mėn. 9 dieną, Sibire Altajuje žuvo susitvėrusio tenai Vytauto Didžiojo batalijono 6 karininkai ir 3 kareiviai. Bolševikai juos paėmę nelaisvėn sukapojo kardais. Tą tragingą mūsų karžygių žuvimą tolimame Sibire paminėjo Kaune. Šio mėn. 9 d. Vytauto bažnyčioje buvo atlaikytos gedulingos pamaldos.

Uždarytas „Tautos Kelias“

Pranešama, kad Kauno Karo komendanto parėdymu uždaryta savaitinis laikraštis „Tautos Kelias“.

Lietuvos žurnalistų kelionė.

Nesenai du žymūs Lietuvos žurnalistai p. Šalčius, Lietuvos žurnalistų Sąjungos sekretorius ir p. Paškevičius, Lietuvos esperantininkų klubo pirmininkas išvyko kelionėn motociklu į vidurinės Europos valstybes. Šiomis dienomis abudu žurnalistai viešėjo Čekoslovakijos sostinėj Prahoj. P. Šalčius turėjęs tenai skaityti paskaitą apie Vytautą Didįjį ir be to žada užmegsti artimesnius ryšius su čekų žurnalistais.

Skaitlingi sveikinimai.

Visą savivaldybių rinkimų laiką, o taip pat dabar, rinkimams pasibaigus, naujai išrinktos valsčių ir apskričių savivaldybos nuoširdžiai sveikina valstybės prezidentą ir vyriausybę. Kas dieną gaunama daugumą pasveikinimų iš visų Nepriklausomosios Lietuvos vietų. Tas, žinoma, rodo, kad gyventojai dabartine vyriausybe ir bendra krašto padėtimi yra pilnai patenkinti.

Vaikų teatras Kaune.

Šiomis dienomis galutinai suorganizuotas vaikų teatras Kaune. Jis buvo suorganizuotas artistų Lauciaus ir Čepelio rūpesniu. Pirmasis vaidinimas buvo surengtas lapkričio 30 dieną. Vaidino dramaturgo Vaičiūno perdirbtą 2 veiksmų pasaką „Laimės Gėlė“.

Mons. Faiduti — Teologijos-filozofijos fakulteto garbės daktaras.

Spauda praneša, kad Lietuvos Universiteto teologijos-filozofijos fakultetas suteikė Vatikano atstovo Lietuvoje pavaduotojui mons. Faiduti garbės daktaro vardą.

„Vilniui Vaduoti Sąjunga“ veikia.

Lietuvos spauda praneša, kad šią savaitę išėjęs iš spaudos dvigubas „Mūsų Vilniaus“ numeris, o šio mėn. 15 — 20 dienomis išeisiąs pavyzdinis kitų metų numeris. Taip pat paskirtas naujas Sąjungos instruktorius p. Stasys Sabaris (ar nebus Sabalis? Red.) Tik neaišku, ar šis naujas instruktorius yra antras (iki šiol instruktoriumi buvo p. V. Uždavinys), ar vieton p. Uždavinio? Taip pat kartas nuo karto skaitomos apie Vilnių paskaitos per radio. Pav. šio mėn. 4 d. skaitė menininkas p. V. Bičiūnas paskaitą: „Vilniaus meno paminklai“.

VIETOS KRONIKA.

Konferuoja ar nekonferuoja?

Lenkų spauda kartas nuo karto, galima sakyti dažnai, rašo, kad tai vienoj, tai kitoj vietoj įvykusi lietuvių-lenkų konferencija prie demarkacinės linijos. Paskutiniu metu ji rašo, kad konferencijos vedamos dezertyrų išdavimo klausimu.

Tuo tarpu Nepriklausomosos Lietuvos spauda apie kalbamas konferencijas neprasitaria nė pusės žodžio. Tat ar tos konferencijos vyksta, ar tik jas išgalvoja lenkų laikraščiai?

Kodel slėpti?

Teko sužinoti, kad vienas Vilniaus universiteto medicinos skyriaus profesorius verčia iš lietuvių kalbos lenkų kalbon mūsų tautiečio, Kauno universiteto profesoriaus *Buinevičiaus* parašytus vidaus ligų vadovėlius. Pranešimo apie tai lenkų spaudoje neužtikome. Tie prof. Buinevičiaus vadovėliai Vilniuje skaitomi vienais iš geriausių.

Artinasi oficijaliai.

Pereitą savaitę atvykusi iš Latvijos lankėsi Vilniuje latvių ir lenkų grupė. Kas toje grupėje dalyvavo, tiksliai nežinome, nes net lenkų spauda apie tai rašo ne vienodai. Vieni rašė, kad tai letgaliečių lenkų organizacijos atstovai, kiti vėl, kad latvių-lenkų susivienyjimo draugijos (kaip gi, yra ir tokia) atstovai, o kas buvo atvykęs, tai ir šiandieną nežinome. Be abejo, čia Latvijos svečius buvo kam pasitikti, pavaišinti na ir supažindinti su... Vilniaus miesto lenkiškumu. Netgi buvo minėta, kad svečiai susitiksią vaivadijoje su tautinių mažumų atstovais. Kas tautines mažumas tame susitikime atstovavo, ir gi nieko nežinoma. O „Dz. Wil.“ Nr. 281 aiškiai nusiskundė, kad tame priėmime nebuvę pakviesti nė lenkų spaudos atstovai. Matyt visa tai daroma oficijaliam susiartinimui.

„Słowo“ svečius sutiko pasigirdama, kad pamatysią, kaip jie yra čia sustiprėję medžiaginiai. Kada „Słowo“ rašo teisybę ir nežinia? Ar tuomet kai reikia pasirodyti svečiams, ar kai reikia dvarponiams išpirkinėti protestuotus vekselius ir mokėti mokesčius?

Konfiskavimai.

Pereitą penktadienį Miesto storastijos parėdymu buvo sukonfiskuotas endekų laikraštis „Dz. Wil.“ už straipsnį apie seimą.

Endekai ruošiasi.

Paskutiniu metu pastebiamas endekų abaze bruzdėjimas. Jų partijos vadovybė nesenai išleido atsišaukimą kviesdama sodžiuose ir miesteliuose steigti jų partijos skyrius, rinkti patikimus jiems vyrus, aukoti jų partijai pinigus ir tt..

Perspėjame mūsų skaitytojus prieš bogoojčiznianų pinkles, o juo labiau, kai jie veikia prisidengę katalikybės vardu, kurią išnaudoja mūsų krašto lenkinimui.

Trumpai apie viską.

— Afrikoje Prancūzija laiko legijoną iš vien svetimtaučių; tame legijone yra dabar penki lietuviai.

— Rašytojus Dobilas, kuris yra parašęs didelį romaną „Blūdas“, dabar pabaigė didelį dramatinį veikalą „Kur laimė?“

— Anglija jau paskyrė savo atstovą į Maskvą; jis išvažiavo iš Londono gruodžio 7 d. Sovietų atstovas jau vyksta Londonan.

— Kinijoje naminis karas nesibaigia. Čang Kai Šekas iš sostinės Nankino išsiuntė visą kariuomenę prieš sukilėlius; iš to galima spręsti, kad Nankino padėtis yra labai sunki.

— Latvijos seimas pareiškė nepasitikėjimą karo ministeriui Ozoliui; dabar laukiama, kad pasitrauks visi Latvijos ministeriai.

— Kinijos sukilusieji generolai palėdo atsišaukimą į tautą, reikalaudami Čang Kai Šeko atsistatydinimo; diktatorius, berods, jau atsisakė nuo vietos.

— Vulkanas Santa Marija (Amerika) vel pradėjo smarkiai veikti. Spėjama, kad vel žuvo daug žmonių.

— Sovietai atšaukė iš Varšuvos savo atstovą Bogomolovą ir paskyrė į Angliją savo atstovybės tarėju.

— Londone viename magazine parduodama rusų caro ir carienės brangumynai; prie to lango, kur jie išstatyti renkasi daug publikos.

— Vokietijoje vieno dvarponio dvare rasta 228 šautuvai ir 12 kulkosvaidžių.

— Per Rygą pervažiavo jau trys vokiečių bėglių iš Rusijos partijos. Gruodžio 5 d. jos jau buvo Vokietijoje. Bėglais visur rūpinasi Vokietijos vyriausybės atstovai.

— Gruodžio 2 d. Latvija pasiūlė Estijai sudaryti muitų uniją nors dalinai. Tokį pasiūlymą pirma buvo padarusi Estija, bet Latvija buvo jį atmetusi.

— Latvių pulkininkas Zepliks lankosi pas Lenkijos karininkus Augustave, Kozenicuose ir Varšuvoje; jis nori susipažinti su lenkų kavalerijos gyvenimu.

— Marseile mieste (Prancūzija) sugriuvo dideli namai ir užmušė 8 žmonės. Tiriant sugriuvimo priežastis, nustatyta, kad žiūrkės sugriauvusių namų rūsiuose ir pamatuose buvo išgraužusios dideles skyles, del kurių ir namai sugriuvo.

— Taikos premijos Nobelio komitetas neišdavė pernai, neišduos ir šiemet. Komitetas nesurado pasaulyje nė vieno žmogaus, kurio darbai atitiktų Nobelio testamento reikalavimams palaikyti taiką.

— Dagestane (Kaukazas) kalnų gyventojai užpuolė bolševikų G. P. U. valdininkus ir 17 papiovė; dabar siunčiamas kariuomenės būrys nubausti puolikus.

— Kinijoje yra žinomas baltagvardiečių vadas Semionovas; jis rengiasi panaudoti b. caro valdžios pinigus, kuriuos pasisekė paimti iš japonų bankų, naujos kariuomenės ruošimui prieš bolševikus.

— Amerikos kongresas svarsto valstybės biudžetą, kuris 300 milijonų dolerių mažesnis už pernykštį. Amerikos skolos sumažejo beveik 10 milijardų.

— Sovietų valdžia paskyrė vokiečių kolonistams 4 milijonus aukso rublių, kad tik jie nebėgtų iš Rusijos; jau daug pasirengusių bėgti sutiko likti Sibire ir Kaukaze.

— Austrijoje nugalėti visi sunkumai, kurie kilo sąryšy su konstitucijos keitimu; paliko išlyginti tik smulkūs skirtumai.

— Ispanija skolinasi 300 milijonų aukso pezetų; pinigai buvo jau suvartoti investicijos reikalams.

Įvairenybės.

Ko radikalai nesugeba padaryti?

Viename prancūzų mieste įvyko socialistų radikalų kongresas. Katalikai pasinaudojo proga ir juos gerokai pamokė. Pamokė šitaip.

Visose miesto aikštėse išlipdė skelbimus: „Kviečiami radikalai ir socialistai radikalai slaugyti raupsuotus, džiovininkus ir kitus ligonius, susirgusius užkrečiamomis ligomis; reikalingi mokytojai šviesti kaledoniačius ir eskimus ir civilizuoti žmogėdras; įspėjama, jog niekas negauna už darbą atlyginimo ir niekieno gyvybės saugumas negarantuojamas.“

Kad šis skelbimas mūsų skaitytojams būų suprantamesnis, turime paaiškinti, kad Prancūzijos radikalai ir socialistai radikalai prieš didįjį karą buvo didžiausi katalikų misijų ir kongregacijų priešininkai; jie pasistengė tas katalikų įstaigas Prancūzijoje išnaikinti. O panaikintos misijos ir kongregacijos kaip tik rūpinosi dalykais, kurie išdėstyti tame skelbime, ir gaudavo tiek atlyginimo, kiek siūlė ir savo priešininkams. Gaila tik, kad „Kurjer Warsz.“ (Nr. 333), iš kurio paėmėme šią žinutę, nepranešė, kiek kviestų radikalų ir socialistų radikalų atsiliepė. Bet sprendžiant iš antraštės, galima tvirtinti: „nė vienas“.

Redakcijos atsakymai.

P. Pr. Panamariečiui. Nematę to vekselio nieko negalime pasakyti. Geriausia Tamsta padarysi, jei prie progos ar pats būdamas Vilniuje, ar per patikimą asmenį parodyti vekselį Lietuvių Bankui, kuris apžiūrėjęs galės Tamstai patarti. Lietuvių Banko adresas, Vilnius, Wielka 12 — 1.

P. Jonui Milančiui. Vartojama Matulaičio „Lietuvių tautos istorija“ ir Klimo „Lietuvos geografija“. Kreipkitės į mūsų knygynus ir gausite; kainos apie 10—12 auks.

P. Mokiniui. Kraševskio gimnazija skiriama suaugusiems; apie jos vertę nieko negalime pasakyti. Del bendrabučio kreipkitės į Labdarybės Centro Komitetą.

P. R. Ačiū. Dedame.

P. Parajui Samanėnui. Korespondenciją iš Opsos sutrumpinę įdėsime, o iš Petkūniškės tuo tarpu netilps. Bet prašome iš Tamstų apylinkės rašinėti „Vilniaus Rytojui“ dažniau.

P. Sargui. Visais tais reikalais kreipkis Tamsta į Miškų Direkciją (Dyrekcja Lasów Państwowych. Wilno, Wielka 66). Ten Tamsta gausi reikalingas informacijas.

P. Pakuliniui Vyrui. Prašome daugiau tokių niekų nerašinėti. Tamstos rašinys nukeliavo krepšin.

P. M. B—rai. Tamstos rašinį, nors ir lenkišką, būtumėm įdėję, bet kadangi jis kartu atsiųstas su ankščiau minėtais niekais, tai netilps.

P. Vaikui. Vieną korespondenciją dedame, kita netilps, nes joje nieko nėra nauja.

P. Taurupės Žiedui. Apie tą patį dalyką buvo rašyta pereitame „Vilniaus Rytojaus“ numeryje. Todel netilps. Bet iš Tamstų apylinkės prašome rašinėti.

P. Ašigaliui. Amžina pasaka. Apie tai nekartą jau buvo rašyta? Netilps.

P. J. S. Bijūnėliui. Klaidingai Tamstai pasakojo draugas. Tai prasimanymas. Negražiai Tamstos draugas elgiasi šitaip kalbėdamas. Del eilių esame labai atsargūs, nes kaikurie perrašo iš knygų ar iš laikraščių ir atsiunčia mums, kaipo savas. Už tat geriau rašinėkite žinelių iš savo apylinkės.

Leidėjas ir Atsak. Redaktorius Julius Navikas. „RUCH“ Spaustuvė, Totorių g.